

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/5/2017
Identifikačné číslo spisu:	3110219104
Dátum vydania rozhodnutia:	31.07.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Soňa Mesiarkinová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:3110219104.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ Ing. V. L. bývajúcej v U., zastúpenej Ing. Samuelom Masárom, bývajúcim v Piešťanoch, Lipová 66/33, 2/ U. B., bývajúceho v Q., 3/ B. G., bývajúcej v Q., proti žalovanej P. W., bývajúcej vo F., zastúpenej JUDr. Ottom Markechom, advokátom so sídlom v Hornej Strede, Ulica Kpt. Nálepku 336, o neplatnosť závetu, vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp.zn. 21 C 196/2010, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 24. mája 2016 sp.zn. 6 Co 211/2016, takto

rozhodol:

I. Dovolanie o d m i e t a.

II. Žalobcovia 1/, 2/, 3/ majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trenčín rozsudkom z 20. februára 2014 č.k. 21 C 196/2010-215 vyhovel návrhu a určil, že závet spísaný poručiťom F. B.4, zomrelým XX.X.XXXX, je neplatný. Po vykonanom dokazovaní dospel k záveru, že sporný závet, spísaný poručiťom F. B. dňa 4. mája 2009 je absolútne neplatným právnym úkonom, a to pre absenciu vážnosti prejavu vôle poručiťa (§ 37 Občianskeho zákonníka). Dňa 4. mája 2009 mal poručiť vyjadriť svoju vôľu závetom, ktorý nenapísal vlastnou rukou, ale podpísal v prítomnosti dvoch svedkov. Dňa 27. mája 2009 poručiťa počas jeho hospitalizácie navštívil notár s pripravenou notárskou zápisnicou, obsahujúcou závet rovnakého znenia, pokiaľ išlo o určenie závetného dediča. Túto notársku zápisnicu poručiť odmietol podpísať s tým, že takúto vážnu vec si musí ešte premyslieť, pričom vôbec nespomenul pred notárom, že nie je potrebné spisovať druhý závet, pretože závetnú dedičku už určil. Hoci v prípade poručiťa išlo o osobu pokročilého veku, jeho spôsobilosť na právne úkony nebola žiadnym spôsobom obmedzená pred tým, ako došlo k jeho hospitalizácii, teda pred 10. májom 2009, do tej doby si všetky svoje veci, aj finančného charakteru, spravoval sám a nepotreboval k tomu cudziu pomoc. Ako ďalej vyplynulo z posudku psychiatra, jeho mentálny stav sa počas pobytu v nemocnici zásadným spôsobom nezmenil, prejavovali sa však u neho v niektorých dňoch stavy zmätenosti. Dňa 21. mája 2009 podpísal poručiť splnomocnenie pre žalovanú pri plnom vedomí. Dňa 27. mája 2009 nezaznamenal notár pri jeho návšteve stav zmätenosti, ktorý by mu bránil reálne uvažovať, ako naloží so svojím majetkom. Z dokazovania

nevyplývalo, že sa poručiteľ rozhodol spísať závet do notárskej zápisnice a za tým účelom sám oslovil notára, resp. o to požiadal inú osobu, prítomnosť notára v nemocnici nebola výsledkom jeho iniciatívy, ale iniciatívy inej osoby. Možno teda dôvodne pochybovať o tom, či rukou písaný závet bol právnym úkonom, ktorý poručiteľ urobil vážne, teda či tento závet bol skutočným prejavom poručiteľovej vôle. K týmto pochybnostiam prispieva i to, že hoci bol poručiteľ mentálne spôsobilý, bol predsa len limitovaný svojim zdravotným stavom, konkrétne poškodeným zrakom a sluchom, čo potvrdili lekárske správy. Súd prvej inštancie v odôvodnení konštatoval aj nejednoznačnú vierohodnosť svedkov závetu, ako aj to, že nemožno s istotou konštatovať, že poručiteľ, v dôsledku svojich obmedzených schopností dobre vidieť a dobre počuť, naozaj dotknutým závetom prejavil svoju poslednú vôľu. Iné dôvody, ktoré by mohli mať za následok neplatnosť sporného závetu neboli súdom zistené, tento považoval závet po formálnej stránke spĺňajúci náležitosti podľa § 476b Občianskeho zákonníka, nebolo preukázané, že bol potrebný postup podľa § 476c ods. 1,2, Občianskeho zákonníka, nakoľko aj napriek určitým obmedzeniam nebolo možné poručiteľa F. B. považovať za osobu, ktorá nemohla čítať a písať.

2. Krajský súd v Trenčíne rozsudkom z 9. septembra 2014 sp.zn. 6 Co 526/2014 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Uviedol, že rozsudok okresného súdu vychádzal zo správnych skutkových zistení, na ktoré boli aplikované správne právne predpisy, považoval ho za odôvodnený v súlade s kritériami uvedenými v ustanovení § 157 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (zákon č. 99/1963 Zb. v znení noviel, účinný do 30. júna 2016, ďalej len „O.s.p.“), ako správny a presvedčivý, a preto podľa § 219 ods. 2 O.s.p. rozsudok potvrdil. V odôvodnení svojho rozsudku podrobne poukázal na skutkové, ako aj právne posúdenie predmetnej veci, na základe ktorých, spoločne so súdom prvého stupňa, dospel k záveru, že predmetný závet je neplatný. Ako nedôvodné vyhodnotil odvolací súd aj odvolacie námietky žalovanej, ktorými poukazovala na rozpornosť odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, keď na jednej strane súd konštatoval splnenie osobitných náležitostí závetu, pričom aj podľa nej tento spĺňal náležitosti podľa § 476b Občianskeho zákonníka, a nebola preukázaná nutnosť postupu podľa § 476c požadované ustanoveniami § 476 až § 479 Občianskeho zákonníka a na druhej strane súd vyhlásil tento za neplatný. Z odôvodnenia vyplývalo, že súd prvej inštancie konštatoval, že napriek zisteným zdravotným obmedzeniam nebolo možné považovať poručiteľa za osobu, ktorá nemôže čítať, ani písať. Tento záver súdu prvej inštancie odvolací súd považoval za správny v celom rozsahu. Sporný závet svojou formou (tzv. alografný závet) spĺňal osobitné náležitosti dané v § 476b Občianskeho zákonníka, t.j. že pokiaľ nebol spísaný vlastnou rukou poručiteľa, o ktorý prípad išlo aj v preskúmvanej veci, musí byť ním vlastnoručne podpísaný a pred dvomi svedkami súčasne výslovne prejaviť, že listina obsahuje jeho poslednú vôľu, pričom svedkovia musia závet podpísať. I keď boli zistené zdravotné obmedzenia poručiteľa, nebolo ho možné považovať za osobu, ktorá nemôže čítať a písať, pretože pri správnej komunikácii s ním na ucho na ktoré počul pri nasadení naslúchacieho strojčeka a s okuliarmi, síce s obmedzeniami, videl a počul, teda neboli dané zákonné podmienky vyžadujúce sprísnenú formu alografného závetu upraveného v § 476c ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka. Splnenie týchto osobitných náležitostí však rozhodne nemohlo nahradiť, ani konvalidovať taký nedostatok všeobecných náležitostí, existenciu ktorých zákon vyžaduje pre platnosť právnych úkonov, ako je nedostatok vážnosti vôle, ktorý má nevyhnutne za následok neplatnosť právneho úkonu z hľadiska § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ako to bolo zistené v predmetnej veci. Závažné pochybnosti o existencii skutočnej vôle poručiteľa vzbudzovali aj okolnosti, za ktorých mal byť sporný závet spísaný, so zreteľom na obsah svedeckých výpovedí a tvrdení žalovanej. Odvolací súd opätovne poukázal na rozpornosť tvrdení svedkov, najmä tých, ktorí mali byť bezprostredne pri spisovaní závetu. V tomto smere ako dôveryhodnú vyhodnotil výpoveď svedka W., ktorého o svedectvo požiadal priamo poručiteľ. Tento tvrdil, že poručiteľ v zásade chcel žalovanej „niečo dať“, čo podmieňoval tým, že ho táto doopatrúje. Táto pred svedkom prejavovaná vôľa poručiteľa však nezodpovedá obsahu sporného závetu, ktorým bola žalovaná ustanovená za závetnú dedičku celého jeho hnutelného i nehnuteľného majetku. Napriek tomu, že poručiteľ pred svedkom vyslovil, že jej chce dať len niečo, čomu však nezodpovedá obsahovo ani písomný prejav hovoriaci o celom jeho majetku. Teda aj z tohto pohľadu boli tu zásadné pochybnosti o tom, čo bolo skutočnou vôľou poručiteľa. Vyhodnotiac všetky vyššie uvedené okolnosti uviedol odvolací súd, že záver prvoinštančného súdu o tom, že je tu existencia vážnych pochybností o tom, že sporný závet bol skutočným prejavom poručiteľovej vôle, je v celom rozsahu opodstatnený a môže mať za následok jediné, a to vyslovenie absolútnej neplatnosti sporného závetu, pre nedostatok jeho podstatnej náležitosti,

a to existenciu vážnej vôle na strane poručiteľa privodiť ním právne účinky, ktoré zákon i s takýmto prejavom vôle spája.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie s odôvodnením, že odvolací súd jej odňal možnosť pred súdom konať, čím bola prípustnosť dovolania daná s poukazom na § 237 písm. f/ O. s.p. Namietala, že odôvodnenie rozsudku a záver súdu nie sú dostatočné a presvedčivé. Mala za to, že odvolací súd mal s poukazom na § 214 ods. 1 písm. a/ O.s.p. nariadiť pojednávanie, nakoľko bolo potrebné doplniť dokazovanie, pretože výsledky dokazovania pred súdom prvého stupňa neboli dostačujúce pre záver o nedostatku vôle poručiteľa pri spisovaní závetu. Uviedla, že odvolací súd mal nariadiť pojednávanie, nakoľko to vyžadoval verejný záujem, za ktorý považovala to, že ochrana jej práv ako závetnej dedičky a o rozhodnutie o nich bude mať do budúcnosti význam aj pre iných závetných dedičov. Ďalej poukazovala na to, že jej odvolací súd síce formálne doručil vyjadrenie žalobcov k jej odvolaniu (8. septembra 2014), hoci podanie žalobcov bolo súdu doručené už v dňoch 12. mája 2014 a 2. júna 2014. Preto z hľadiska časového a materiálneho nemala reálnu možnosť reagovať na tento procesný úkon žalobcov. Dovolaním napadnutý rozsudok bol totiž vyhlásený už 9. septembra 2014. Záverom uviedla, že odvolací súd vec nesprávne právne posúdil. Žiadala preto napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj len najvyšší súd, dovolací súd) uznesením z 24. februára 2014 zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V tej časti dovolania, v ktorej žalovaná namietala procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. tvrdiac, že rozhodnutie odvolacieho súdu je vzhľadom na nedostatočné odôvodnenie nepreskúmateľné, dovolací súd uviedol, že judikatúra najvyššieho súdu už dávnejšie (viď judikát R 111/1998) považuje nepreskúmateľnosť rozhodnutia za tzv. inú vadu konania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.). Správnosť takého nazerania na právne dôsledky nepreskúmateľnosti potvrdzujú tiež rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) o sťažnostiach proti tým rozhodnutiam najvyššieho súdu, ktoré zotrvali na právnych záveroch súladných s predmetným judikátom (viď sp.zn. I. ÚS 364/2015, II. ÚS 184/2015 a III. ÚS 288/2015). Dovolací súd po oboznámení sa so spisom a napadnutým rozsudkom dospel k záveru, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu nie je nepreskúmateľné, naopak odvolací súd podrobne odôvodnil svoje závery, ktoré ho viedli k potvrdeniu rozsudku súdu prvého stupňa.

4.1. K dovolacej námietke žalovanej, ktorou vytykala odvolaciemu súdu nenariadenie pojednávania a nevykonanie dôkazov, a tým odňatie možnosti konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p., najvyšší súd uviedol, že keďže nešlo o žiadny z prípadov uvedených v § 214 ods. 1 O.s.p. (a/ odvolací súd označil skutkové zistenia súdu prvého stupňa za úplné a správne, v dôsledku čoho dokazovanie nezopakoval, ani nedoplnil, b/ súd prvého stupňa nerozhodol bez nariadenia pojednávania, c/ nešlo o konanie vo veci porušenia zásady rovnakého zaobchádzania a d/ nariadenie odvolacieho pojednávania nevyžadoval dôležitý verejný záujem, nakoľko za taký nie je možné považovať subjektívny názor účastníka, že v jeho sporovom konaní sa vyrieši otázka, ktorá bude záväzná pre všetkých účastníkov v totožnom konaní), boli dané zákonné predpoklady prejednanie odvolania žalovanej proti prvoinštančnému rozhodnutiu bez nariadenia odvolacieho pojednávania. Na tomto mieste dovolací súd (k námietke dovolateľky o potrebe vykonať ďalšie dokazovanie v odvolacom konaní) uviedol, že posúdenie významu dôkazov a potrebnosť ich vykonania, sú otázky, ktorých vyriešenie je zásadne v právomoci toho orgánu, ktorý rozhoduje o merite veci. Súd nie je viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhnuté dôkazy. Nevykonanie dôkazov podľa návrhov alebo predstáv účastníkov nie je ani postupom, ktorým by mu súd odňal možnosť konať pred súdom, lebo rozhodovanie o tom, ktoré dôkazy budú vykonané, patrí výlučne súdu, a nie účastníkovi konania (§ 120 ods. 1 O.s.p.). Ak súd niektorý dôkaz nevykoná, môže to viesť nanajvýš k jeho nesprávnym skutkovým záverom, a teda v konečnom dôsledku aj k nesprávnemu rozhodnutiu, nie však k zmätočnosti rozhodnutia (viď napr. aj rozhodnutia uverejnené v Zbierke rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky pod č. 37/1993 a pod č. 125/1999). Vzhľadom na uvedené dospel dovolací súd k záveru, že postupom odvolacieho súdu, ktorý vo veci rozhodol bez nariadenia odvolacieho pojednávania, nebola dovolateľke odňatá možnosť pred súdom konať.

4.2. Žalovaná ďalej tvrdila, že jej bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) postupom odvolacieho súdu, ktorý jej znemožnil realizovať právo vyjadriť sa k procesnému úkonu

protistrany. Vyjadrenie žalobcov k odvolaniu jej totiž bolo doručované tak, že z hľadiska časového nemala reálnu možnosť zaujať k nemu stanovisko a so svojím stanoviskom oboznámiť súd. Odvolací súd rozhodol bez toho, aby vyčkal, či sa odvolateľka vyjadrí k tomuto vyjadreniu žalobcov.

4.3. Dovolací súd dospel k záveru, že danom prípade nebola žalovanej vytvorená reálna možnosť dostatočne sa pripraviť (najmenej päť dní) na zaujatie stanoviska k vyjadreniu žalobcov k jej odvolaniu a so stanoviskom oboznámiť odvolací súd tak, aby naň bolo možné prípadne vziať zreteľ pri rozhodovaní o odvolaní. Vyjadrenie k odvolaniu bolo žalovanej doručené 8. septembra 2014 a odvolací súd rozhodol (už) 9. septembra 2014. So zreteľom na to dospel dovolací súd k záveru, že žalovanej bola v danom prípade odňatá možnosť pred súdom konať. Jej dovolanie bolo preto nielen prípustné (§ 237 písm. f/ O.s.p.), ale aj opodstatnené (§ 241 ods. 2 písm. a/ O.s.p.).

5. Krajský súd v Trenčíne vo veci opätovne rozhodol rozsudkom z 24. mája 2016 sp.zn. 6 Co 211/2016 tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanej nepriznal náhradu trov dovolacieho konania. Mal za to, že žalovanou uplatnené odvolacie dôvody podľa § 205 ods. 2 O.s.p. nie sú dané. K námietkam žalovanej o nedostatočnom odôvodnení rozsudku súdu prvej inštancie uviedol, že právne závery o neplatnosti dotknutého závetu, založil súd na konkrétnych ustanoveniach právnych predpisov a skutkovo dôvodil z konkrétnych zistení a uviedol tiež dôkazy, z ktorých pri týchto zisteniach vychádzal. K právnym záverom, ktoré uviedol súd prvej inštancie o neplatnosti sporného závetu z hľadiska § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka, považoval odvolací súd za potrebné opätovne uviesť, že preskúmaním a vyhodnotením rozhodujúcich zistených skutočností, za ktorých bol sporný právny úkon urobený, s prihliadnutím na okolnosti prípadu a ich vzájomné súvislosti, dospel zhodne so súdom prvej inštancie k jednoznačnému záveru, že závet poručiteľa F. B., datovaný dňom 4. mája 2009 je absolútne neplatným právnym úkonom pre nedostatok vážnosti prejavu vôle poručiteľa, ako jedného zo základných zákonných predpokladov platnosti právneho úkonu, a to s poukazom na existenciu závažných dôvodných pochybností spočívajúcich v tom, či poručiteľ zamýšľal aj ním skutočne privodiť právne účinky, ktoré zákon s takýmto prejavom vôle spája. Z dokazovania vyplynulo, že v krátkej časovej nadväznosti po tom, ako mal poručiteľ prejsť svoju poslednú vôľu sporným závetom, ktorým mal pre prípad svojej smrti zanechať všetok svoj hnuťelný a nehnuteľný majetok žalovanej ako závetnej dedičke, odmietol takýto prejav svojej vôle potvrdiť svojim podpisom, keď ho počas hospitalizácie v nemocnici navštívil notár Mgr. Dzamko spoločne s právnym zástupcom žalovanej JUDr. Markechom s pripravenými notárskymi zápisnicami, obsahujúcimi nielen tzv. oficiálny závet, ale aj darovacie zmluvy, všetko zhodne vystavené v prospech žalovanej, ako obdarovanej a závetnej dedičky, nie však z dôvodu, že žalovanú už za závetnú dedičku určil a v prospech nej už dňa 4. mája 2009 závet podpísal, čím svoju vôľu v tomto smere prejavil (čo by za daných okolností zodpovedalo základným princípom logiky), ale s odôvodnením, že ide o vážnu vec, ktorú si musí premyslieť. Z vykonaného dokazovania nevyplynulo, že by poručiteľ bol tak v čase, kedy mal byť sporný závet podpísaný, ako ani v čase, keď ho navštívil počas hospitalizácie v nemocnici notár, obmedzený vo svojej spôsobilosti na právne úkony, samotný notár tiež nezaznamenal na jeho strane žiadne známky zmätenosti, pričom išlo v prípade poručiteľa o osobu, ktorá bola až do doby úrazu samostatná, zabezpečovala si všetku potrebnú starostlivosť. Odvolací súd uviedol, že bolo dostatok dôvodov sa oprávnené domnievať, že si uvedomoval vážnosť takéhoto kroku a účinkov s ním spojených, pričom pokiaľ by si bol vedomý existencie takého prejavu svojej vôle, s ktorým by sa v prospech žalovanej pre prípad jeho smrti spájali také účinky, aké zákon spája so závetom, v znení listiny datovanej dňom 4. mája 2009, nepochybne by túto skutočnosť uviedol notárovi a predložené listiny by nebol podpísal s odôvodnením, že „ide o vážnu vec, ktorú si musí premyslieť“, ale z logického dôvodu, že závet, v ktorom by žalovanú ustanovil za univerzálnu dedičku svojho majetku, už v prospech nej spísal a tiež podpísal. Tvrdeniu žalovanej, že tento odmietol notárom predložený závet podpísať, pretože nechcel vyvolať účinky, ktoré by mali za následok zrušenie už podpísaného závetu a tiež že pred notárom neprejavil svoju vôľu pôvodný závet zrušiť, chýba logika a odvolací súd ho vyhodnotil ako nevierohodné a účelové. V prospech správnosti záveru o nevierohodnosti tvrdení žalovanej, týkajúcich sa celkových okolností, za ktorých došlo či už k spísaniu sporného závetu, alebo následne notárskych zápisníc, nasvedčujú aj jej rozporné výpovede, keď táto najskôr uvádzala, že poručiteľ ju požiadal o zabezpečenie spísania týchto zápisníc, čo mal zabezpečovať JUDr. Markech, následne však tvrdila, že podklady k nim zabezpečovala a notárovi ich predložila výlučne ona a JUDr. Markech jej notára len odporučil. Toto však je v príkrom rozpore s jej ďalším

tvrdením, že nevedela o tom, že niekto poručiťovi dával v nemocnici zmluvy a závet podpisovať a tiež s výpoveďou notára Mgr. Džamku, že o spísanie zápisnice ho požiadal určite JUDr. Marček, ktorý s ním aj bol v nemocnici za poručiťom (tento bol prítomný aj pri podpisovaní plných mocí poručiťom v prospech žalovanej na neobmedzené disponovanie s jeho finančnými prostriedkami na vkladnej knižke a účte). Pokiaľ išlo o žalovanú notár len pripustil možnosť, že ho mohla navštíviť tiež aj ona, rozhodne to však nebol poručiť, teda príprava takýchto právnych úkonov nebola výsledkom jeho iniciatívy. Nie je v zhode s logickým uvažovaním, že poručiť, pokiaľ by si bol vedomý existencie právneho úkonu, ktorým už svoju vôľu pre prípad svojej smrti vyjadril, by následne v krátkom časovom slede opakovaně, prostredníctvom žalovanej, inicioval spísanie prakticky totožného závetu notárom. Uvedené rozpory žalovaná v priebehu konania žiadnym hodnoverným spôsobom nebola schopná vysvetliť a závažné pochybnosti v tomto smere odstrániť. Ako nedôvodné, nespôsobilé privodiť v prospech žalovanej priaznivejšie rozhodnutie vo veci vyhodnotil odvolací súd tiež jej odvolacie námietky, ktorými poukazovala na rozpornosť odôvodnenia napadnutého rozhodnutia, keď na jednej strane súd konštatoval splnenie osobitných náležitostí závetu (aj podľa nej závet tieto spĺňal), požadované ustanoveniami § 476 až § 479 Občianskeho zákonníka a na strane druhej súd vyhlásil tento závet za neplatný. Z odôvodnenia vyplýva, že okresný súd konštatoval, že závet spĺňa náležitosti podľa § 476b Občianskeho zákonníka, pričom nebolo preukázaná nutnosť postupu podľa § 476c ods. 1, 2, keďže napriek zisteným zdravotným obmedzeniam nebolo možné považovať poručiťa za osobu, ktorá nemôže čítať, ani písať. Tento záver odvolací súd považoval za správny. Splnenie osobitných náležitostí alografného závetu z hľadiska ustanovení Občianskeho zákonníka však nemohlo nahradiť, ani konvalidovať taký nedostatok všeobecných náležitostí, existenciu ktorých zákon vyžaduje pre platnosť právneho úkonu z hľadiska § 37, ods. 1 Občianskeho zákonníka, ako tomu bolo v preskúmvanej veci.

6. Proti rozsudku odvolacieho súdu opätovne podala žalovaná dovolanie, a navrhla tento rozsudok, ako aj rozsudok súdu prvej inštancie, zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie. Mala za to, že v konaní došlo k procesnej vade v zmysle § 420 písm. f/ CSP, ako aj § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Opodstatnenosť dovolania podľa žalovanej vychádza z toho, že odvolací súd rozhodol nesprávne, na základe nesprávneho právneho posúdenia veci a nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Uviedla, že odôvodnenie rozsudku a záverov súdu prvej inštancie, ktorý potvrdil odvolací súd, nie je dostatočné a presvedčivé. V ďalšom podrobne rozoberala a odôvodňovala právnu teóriu prejavu vôle. Opätovne vytýkala odvolaciemu súdu, že vo veci nenariadil odvolacie pojednávanie, keď rozhodoval ešte za účinnosti O.s.p. a bolo potrebné postupovať podľa § 214 O.s. p., nakoľko mal odvolací súd doplniť dokazovanie a takisto to vyžadoval verejný záujem.

7. K dovolaniu sa vyjadril žalobca 3/, ktorý poukázal na to, že ide už o druhé dovolanie žalovanej, uviedol, že žalovaná neoznačila žiadnu procesnú vadu, len to, že sa jej nepáči, ako súd rozhodol. Mal za to, že súd prvej inštancie vykonal podrobné dokazovanie za účasti žalovanej, ktorá sa mohla k postupu súdu vždy vyjadriť, a ako vyplýva z rozsudku odvolacieho súdu, tento potvrdil rozsudok okresného súdu v celom rozsahu z dôvodu, že považoval dokazovanie za správne a nebolo potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie. Navrhol dovolanie žalovanej v celom rozsahu odmietnuť.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť, pretože smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné (§ 447 písm. c/ CSP). Na stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) dovolací súd uvádza nasledovné.

9. V danom prípade bolo dovolanie podané po 1. júli 2016 (dňa 26. augusta 2016), kedy nadobudol účinnosť nový civilný procesný kódex Civilný sporový poriadok (ďalej len CSP).

10. Aj za účinnosti CSP treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné

preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu

11. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP.

12. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

14. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1 CSP).

15. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

16. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

17. Žalovaná prípustnosť podaného dovolania vyvodzuje z § 420 písm. f/ CSP a zároveň z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

18. Otázka možnosti súbežného uplatnenia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle týchto ustanovení CSP bola riešená veľkým senátom občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktorý v uznesení z 19. apríla 2017 sp.zn. 1 VCdo 2/2017 konštatoval, že: a/ kumulácia dôvodov prípustnosti dovolania v zmysle § 420 a § 421 CSP je neprípustná, b/ ak sú v dovolaní súbežne uplatnené dôvody prípustnosti podľa oboch uvedených ustanovení, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí len na posúdenie prípustnosti dovolania z hľadiska § 420 CSP, c/ ak sú v dovolaní uplatnené viaceré vady zmätočnosti uvedené v § 420 písm. a/ až f/ CSP, dovolací súd sa pri skúmaní prípustnosti dovolania obmedzí výlučne na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska existencie tej vady zmätočnosti, ktorá je v tomto ustanovení uvedená na prednejšom mieste.

19. Uvedeným rozhodnutím veľkého senátu, ktoré je dostupné aj na internetovej stránke najvyššieho

súdu (www.nsud.sk), sú senáty najvyššieho súdu viazané (§ 48 ods. 3 veta prvá CSP).

20. Vo veci konajúci senát najvyššieho súdu, riadiac sa právnymi závermi vyjadrenými v tomto rozhodnutí veľkého senátu, skúmal prípustnosť dovolania žalovanej len podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP (nezaoberal sa teda prípustnosťou jej dovolania z hľadiska § 421 ods. 1 písm. a/ CSP).

21. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

21.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia ústavného súdu sp.zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

21.2. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a măriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. Postupom súdu sa rozumie iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

21.3. Vo vzťahu k námietkam dovolateľky o nedostatočnosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, ako aj okresného súdu, z ktorého podľa nej nie je zrejmé, na ktoré konkrétne dôkazy a stanoviská sa odvoláva, dovolací súd uvádza, že v zmysle zjednocujúceho stanoviska najvyššieho súdu R/2016, nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu nezakladá vadu zmätočnosti. Obsah spisu v prejednávanvej veci nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajinú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. O taký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie napadnuté opravným prostriedkom ako celok neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003). V odôvodnení potvrdzujúceho rozsudku (tvoriaceho jednotný celok s rozhodnutím súdu prvej inštancie) odvolací súd celkom presne uviedol z ktorých dôkazov a stanovísk vyvodil svoj záver o neplatnosti závetu .Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľov a v súlade s ich právnym názorom na vec.

22. Pokiaľ dovolateľka vytýkala súdom aj nedostatky v procese hodnotenia výsledkov dokazovania, či neúplne a nedostatočne zistený skutkový stav veci, dovolací súd pripomína, že už podľa predchádzajúcej právnej úpravy nebolo dôvodom znemožňujúcim realizáciu procesných oprávnení účastníka konania (a zakladajúcim prípustnosť dovolania) nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu (R 37/1993, R 125/1999, R 42/1993 a 1 Cdo 85/2010, 2 Cdo 29/2011, 3 Cdo 268/2012, 3 Cdo 108/2016, 2 Cdo 130/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011, 7 Cdo 38/2012). Nová právna úprava na podstate uvedeného nič nezmenila.

23. Z hľadiska obsahového námietky dovolateľky, ktorými odôvodňovala porušenie práva na spravodlivý proces, smerovali voči právnemu posúdeniu veci súdmi, ktoré považovala za nesprávne. Najvyšší súd

konštantne judikoval, že právnym posúdením veci nedochádza k znemožneniu realizácie procesných oprávnení strane sporu (viď R 54/2012 a 1 Cdo 62/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 7 Cdo 26/2010 a i.). Uvedené chápanie dopadu nesprávneho právneho posúdenia veci na možnosť strany uskutočňovať jej patriace oprávnenia aj podľa novej právnej úpravy potvrdzuje právna veta rozhodnutia najvyššieho súdu R 9/2017 a taktiež i závery rozhodnutia veľkého senátu 1VCdo 2/2017. Nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

24. K námietke dovolateľky o porušení procesného postupu odvolacieho súdu tým, že nenariadil verejné odvolacie pojednávanie, sa vyjadril dovolací súd už vo svojom predchádzajúcom rozhodnutí (pozri bod 4.1.) a na uvedenom závere nemá dôvod nič nemeniť, keď z dôvodov tam uvedených opätovne vyhodnotil túto námietku ako nedôvodnú.

25. Z týchto dôvodov najvyšší súd dospel k záveru, že dovolanie žalovanej nie je podľa § 420 písm. f/ CSP prípustné, a preto dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP.

26. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

27. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.